

İLETİŞİM VE SINIF İÇİ İLETİŞİMİN ÖNEMİ

Yrd.Doç.Dr.Ayşegül SELİMHOC AOĞLU
G.Ü.Kırşehir Eğitim Fakültesi
İlköğretim Bölümü
Okul Öncesi Öğretmenliği Program Başkanı
e-mail: aysegulselim@gazi.edu.tr

ÖZET

Dünyaya geldiğimiz andan itibaren çevreyle sürekli iletişim, etkileşim içine gireriz. Kişiliğimizi iletişim alışkanlıklarımızla ve çabamızla ortaya koyarız.

İki insan birbirinin farkına vardığı andan itibaren iletişim başlar. Söylediği söylemediği yaptığı yapmadığı her şeyin anlamı vardır. Yüz ifadesinin beden duruşunun, sesin, bakışın anlamı vardır.

Dinleme, en önemli iletişim sürecidir. Daha iyi konuşan, daha iyi dinleyen bireyler yetiştirmek için konuşma ve dinleme becerilerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Öğretmen öğrencisini etkili konuşmayı, sorumluluğunu bilerek konuşmayı öğretmelidir. Ayrıca iletişim sürecinde birisinin bize anlattığını dinlerken onu ne demek istediğini bilirsek iletişim engelleri ortadan kalkabilir.

Sınıf, öğretmen ve öğrencilerin eğitsel amaçlara ulaşabilmek için kendilerinde var olan ve çeşitli iletişim araçları ile sağladıkları bilgi ve yaşantıları uygun bir düzenlenişle paylaştıkları ortamdır. Bu paylaşım iletişimle olur.

Sınıf ortamında etkili bir iletişimin gerçekleşebilmesi öncelikle kaynak konumunda olan öğretmenin bir konuyu etkili bir biçimde öğretebilmesine ve öğrencileri ile sağlıklı bir iletişim kurmasına bağlıdır.

İletişim, akademik becerilerin ve hedeflenen bilgilerin öğretilmesinde ve sınıf yönetiminde oldukça etkilidir.

İletişim korkusu, öğrencinin sosyal becerilerini, sözlü iletişimini ve kendine güveninin olumsuz yönde etkiler. Okul çevresi, iletişim endişesinin giderilmesinde destekleyici bir sınıf ortamı önermelidir. Öğrencilerin başarısızlıktan kaçınmalar için daha çok güdülenmeye gereksinimleri vardır. Kısaca eğitim, temelde bir iletişim etkinliğidir. İyi bir öğrenme iyi bir iletişimin ürünüdür. Bu nedenle öğretmenlerin sınıfta sevgi saygı, hoş görü, ve güvene dayalı bir iletişim ortamı oluşturmaları önemlidir. Böylece başarılı, mutlu, girişken, kendisiyle barışık, yaratıcı bireyler yetiştirilmesine katkıda bulunulabilir.

Anahtar Kelime: İletişim, sınıf içi iletişim, sınıf içi iletişim ve eğitim

COMMUNICATION AND THE IMPORTANCE OF INCLASS COMMUNACITON

ABSTRACT

From the very moment when we were born, we communicate and interact with our environment. We display our personality by our communication habits and efforts.

Communication is the process of passing the knowledge, thoughts and feelings verbally and non-verbally from one individual to another or from a group to another (Güçlü, 2003)

Communication starts at the point when two people notice each other. Everything one said or didn't say; everything one did or didn't do has meaning. Facial expression, body posture, voice and looks have meaning.

In human relations, an individual wants to meet his five basic needs. These needs are being cared, accepted, valued, loved and thought to be capable.

Listening is the most important communication process. In order to up bring better speaking and listening individuals, speaking and listening skills, should be developed. A teacher should teach to his students to speak efficiently and responsibly. Furthermore, during communication process, if we know what the speaker means when is speaking, communicative obstacles can be defeated.

Class is a place where teacher and students share the knowledge and experience that they have by various communicational means in an appropriate environment in order to reach educational aim. This happens by the help of communication.

The realisation of effective communication in classroom environment depends on the teacher's teaching a topic effectively and establishing a healthy communication with his students as being a source for them.

Communication is very effective in teaching of academic skills, aimed knowledge and classroom management.

Communicative phobia affect student's social skills, verbal communication and self confidence negatively. A supporting classroom environment is important in defeating communicative anxiety. Student need being motivated in order to avoid being unsuccessful.

Briefly, education is a kind of communicative activity as a basis. A good learning is the product of a good piece of communication. For this reason, it is important for teachers to create a communication environment based on love, respect, tolerance and trust in their classes. Therefore, they contribute to educating successful, happy, social, optimistic and creative individuals.

Key Words: *communication, inclass comunaciton, communication and education*

GİRİŞ

Dünyaya geldiğimiz andan itibaren çevreyle sürekli iletişim, etkileşim içine gireriz. Kişiliğimizi iletişim alışkanlıklarımızla ve çabamızla ortaya koyarız.

İletişim; Bilgilerin düşüncelerin ve duyguların sözlü ve sözsüz olarak bireyden bireye veya gruptan gruba aktarılma, iletilme sürecidir (Güçlü 2003).

İletişim; Bireyin kendinde meydana gelen dengesizlik durumunu düzeltmek için, gereksinimini kodlaması ve dışarıya ileti vermesi ile başlayan bir süreçtir (Gordon 1993).

İletişimin diğer bir tanımı ise, iki sistem arasındaki her tür bilgi alışverişidir. (Dökmen 1994).

İletişimin sağlıklı olabilmesi için alıcı ve kaynağı birbirine güven duyması gerekir. Ayrıca bireylerin benimseyip kullanmaları gereken bazı ilkeler vardır. Bu ilkeler şöyle sıralanabilir (Cüceloğlu 2002) :

-Her bireyin kendine özgü Özellikleri ile değerli olduğuna inanması

-Karşısındaki bireyi koşulsuz kabul etmesi

-Her bireyi kendi problemini kendisini çözebilme gücüne inanması

-Kendisini olduğu gibi gösterebilmesi

-Duygu düşünce ve davranışlarının tutarlı olması

-Kendisini karşısındakinin yerine koyup onun sorunlarına onun gibi bakabilmesi, onun hissettiklerini yaşayabilmesidir.

İki insan birbirinin farkına vardığı andan itibaren iletişim başlar. Söylediği söylemediği yaptığı yapmadığı her şeyin anlamı vardır. Yüz ifadesinin beden duruşunun, sesin, bakışın anlamı vardır.

İki insan birbirinin farkına varınca iletişim başlar. İnsan ilişkilerinde birey beş temel ilişki gereksinmesini karşılamak ister. Bu gereksinmeler, önemsenme, kabul edilme, değerli görünme, yeterli görünme ve sevilmedir.

İletişim süreci, kimin, neyi, kime, nasıl ve ne ile söylediğidir. İletişim sürecinin öğeleri kaynak, mesaj, kanal, alıcı ve dönüttür.

Kaynak: Algılama, seçme, düşünme, yorumlama süreçlerinde ürettiği anlamlı mesajları semboller aracılığıyla ileten kişi yada kişilerdir.

Mesaj: İletişim sürecinde kaynak ile alıcı için aynı anlamı taşıyan sembollerle ifade edilen duygu, düşünce ve bilgilerdir.

Kanal: İletişim sürecinde mesajın kaynaktan alıcıya ulaşmasını sağlayan araçtır. Mesajın sunulmuş biçimidir.

Alıcı: Kaynaktan gelen mesajları alıp yorumlayan ve bunlara, sözlü, sözsüz tepkide bulunan kişi yada gruplardır.

Dönüt: Alıcının mesaja verdiği tepkidir. Alıcının mesajı nasıl yorumladığını gösterir.

Kişiler arası iletişim sözlü ve sözsüz olmak üzere ikiye ayrılır.

Sözlü iletişimin temel ögesi konuştuğumuz dildir. Birbirimize fikirlerimizi aktarmak, düşüncelerimizi nakletmek, isteklerimiz açıklamak için sahip olduğumuz dili bir araç olarak kullanırız. Bireysel ve toplumsal ilişkilerimizde sürekli olarak konuşan ve dinleyen konumda bulunuruz.

İnsanın iletişimi tek başına sözcüklerle sınırlandırılmaz. İnsanlar tüm bedenleriyle iletişim kurar. Beden dili jestler, mimikler, oturuş, duruş, gibi çeşitli tavırlarla kendini ortaya koyar. İnsanlar arası iletişimde bireyin durumuna ilişkin değerlendirmelerin taşıyan bu araçlara sözsüz mesajlar denir. Sözsüz mesajlarla yapılan bu anlatım biçimine de sözsüz iletişim denir.

Dinleme, en önemli iletişim sürecidir. Dinleme diğer kişiye verilen önemi ve ona olan samimi ilgiyi gösterir. Öğretmen öğrenci iletişiminde öğrencinin kendini önemli, kabul edilen, saygı duyulan birisi olarak algılamasına yardım eder. Öğretmenler, dinleme becerilerini kullanarak öğrencilerin duygularını ifade etmelerini ve çatışmalarını çözmelerine katkıda bulunabilirler. Öğretmenler bir öğrenci kendilerine herhangi bir problemi için geldiğinde, genellikle problem için hemen bir çözüm yolu önerirler ya da öğrencinin kendini ve duyguların ifade etmesine izin vermezler. Bu tepkilerin her ikisi de yetişkinler tarafından yaygın olarak gösterilen tepkilerdir. Çünkü bunlar daha az zaman ve çaba alır ve öğretmeni öğrencinin duygularıyla uğraşmaktan kurtarır. Dinlemenin amacı anlamaktır. Anladığınızı öğrenciyle paylaşmanız öğrencinin anlaşıldığını fark etmesini ve işbirliğine yönelik davranışlar göstermesine katkıda bulunur.

Daha iyi konuşan, daha iyi dinleyen bireyler yetiştirmek için konuşma ve dinleme becerilerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Öğretmen öğrencisini etkili konuşmayı, sorumluluğunu bilerek konuşmayı öğretmelidir. Ayrıca iletişim sürecinde birisinin bize anlattığını dinlerken onu ne demek istediğini bilirsek iletişim engelleri ortadan kalkabilir.

Öğrencinin dinleme becerilerini geliştirmek için Öğretmenlerin kullanabilecekleri teknikler şunlardır:

Yönelmeli dinleme: Bir ders sunulmadan önce öğrencilere rehber olabilecek bazı davranışlar yada sorular verilir.

Yönergeleri izleme: Öğrencilere bireysel yada grup olarak işitsel banda kaydedilmiş yönergeler verilir ve bu yönergeleri izlemeleri istenir.

Ana fikirler, ayrıntılar yada sonuçlar için dinle: Öğrencilerin yaş düzeyleri de dikkate alınarak, öğretmen tarafından sözel olarak bir metin sunulur; öğrencilere ana fikri bulup yazmaları için dinlemeleri söylenir.

Dinlemede bağlamdan (sözün gelişinden) yararlanma: Yaşları küçük öğrenciler bir işitsel bağlamdaki anlamları birbirinden ayırmayı, eksik sözcüklerle verilen cümleleri dinleyerek ve bırakılan boşluklara gelebilecek uygun sözcükleri bularak öğrenebilirler.

Sunumun özetlenmesi: Öğretmen yaptığı sözlü bir sunudan sonra öğrencilerden bu sunuyu an çizgileriyle özetlemelerini ister.

İlişkili ve ilişkisiz bilgileri ayırt etme: Belli bir konudaki sözlü sunu sonrasında öğrencilerden konunun önce ana fikrini belirlemeleri ve daha sonra da bu ana fikri destekleyen öteki fikirleri en sıkı ilişkide olanından en azı ilişkili olanına doğru sıralamaları istenir.

Ayrıca öğretmen öğrencisine etkili konuşmayı, sorumluluğunu bilerek konuşmayı öğretmelidir.

İyi bir konuşmacıda aranan nitelikler şöyle sıralanabilir:

- Konuşma eylemini oluşturan fiziksel Öğelerin önemini bilir.
- Konuşma öncesinde kendisini ve konusunu iyi hazırlar.

- Konuşmalarında tanımlamalara, örneklere, açıklamalar, karşılaştırmalara, kanıtlara, istatistiksel bilgilere, gerekli tekrarlara ve görsel yardımcılara yer verir.

- Gözlem gücünü geliştirmiştir.
- Seçtiği konuşma alanlarında geniş bir bilgi birikiminin desteğinden yararlanır.
- Amacına uygun yönde ve mantıksal bir akış içinde düşünme yeteneğini geliştirmiştir.
- Konuşma hızını ayarlamasını bilir.
- Kendi yeteneklerini değerlendirmeyi, sınırlarını saptamayı bilir.
- Dinleyicisini yakından tanır.
- Konuşmada kişiliğin önemini göz önünde bulundurur.
- Dinleyicileri ile yüz yüze iletişim kurar.
- Ahlaksal sorumlulukları bulunduğunu hatırdan çıkarmaz.

İyi konuşmacıda aranan niteliklerin tümü öğretmenlerde bulunması gereklidir. Öğretmen sınıfta konuşurken şu konularda kendini geliştirmelidir:

- Konuşma kaygısına ve bu kaygının giderilmesine ilişkin olarak bilgilenmesi,
- Öğretme-öğrenme ortamının önceden düzenlenmesi,
- Her ders için dikkatli planlama yapması,
- Konferans tekniğini öteki yöntem ve tekniklerle birleştirebilmesi,
- Konuşmasını, konuşmayı yapılandıran fiziksel öğelere göre düzenlemesi,
- Uygun yerlerde öteki öğretim ortamlarından yararlanabilmesi,
- Konuşmasını metine bakmadan yapabilmesi,
- Öğrenci tepkilerini araması ve gelen her tepkiyi saygıyla karşılaması.

Sınıf, öğretmen ve öğrencilerin eğitsel amaçlara ulaşabilmek için kendilerinde var olan ve çeşitli iletişim araçları ile sağladıkları bilgi ve yaşantıları uygun bir düzenlenişle paylaştıkları ortamdır. Bu paylaşım iletişimle olur.

Bir çok araştırma akademik başarı ve öğrenci davranışlarının öğretmen-öğrenci iletişiminin kalitesinden etkilendiğini göstermektedir. Öğrenciler genellikle sıcak ve samimi öğretmenleri tercih etmektedirler. Daha da önemlisi, olumlu öğretmen-öğrenci iletişimi akademik başarıyı arttıran öğrencinin okula karşı olumlu tepkileriyle çok yakından ilişkilidir.

Sınıf ortamında etkili bir iletişimin gerçekleşebilmesi öncelikle kaynak konumunda olan öğretmenin bir konuyu etkili bir biçimde öğretebilmesine ve öğrencileri ile sağlıklı bir iletişim kurmasına bağlıdır.

Etkili öğretmen ve öğrenci iletişiminin kurulmasında öğretmenin üç temel iletişim becerisine sahip olması gerekir:

1. Açık ve saydam olma becerisi
2. Konuşma ve aktarma becerileri
3. Alma ve dinleme becerileri

Öğrenciler öğretmenlerinin rahat ve mutlu oldukları veya sıkıntılı ve mutsuz oldukları zamanları kolaylıkla fark ederler. Öğretmen sınıf karşısında gerçekten rahat değilse, yalnızca rahat gözükmeye çalışıyorsa veya içten samimi olmadığı halde içten görünmeye çabalıyorsa, öğrenciler bu durumu anlamakta

gecikmezler. Öğrenciler, bu durumdaki öğretmenlerin dersinde olmaktan hoşnut olmazlar ve olumsuz tepki verirler.

Her öğretmen kendini rahat hissedeceği şekilde öğrencilere açıklık tanıyabilir.

Öğretmenler öğrencilerle iletişim kurmada bazı temel noktalar dikkat ederek iletişimin daha etkili hale gelmesini sağlayabilirler. Bu noktalar şunlardır:

- Şimdi ile meşgul olun,
- Öğrenciler hakkında konuşmaktan çok doğrudan onlardan konuşun,
- Nazik ve kibar konuşun,
- Göz kontağı kurun ve sözel olmayan mesajlara dikkat edin,
- "Ben dili" kullanarak söylediğiniz sorumluluğunu alın,
- Kişi hakkında değil, durum hakkında konuşun,
- Soru sormaktan çok düz cümle kurun,
- Duygulara değil, davranışlara sınır getirin.

Etkili iletişim becerisin sahip olan öğretmen, okul ortamında öğrencilerle olumlu ve etkili iletişim geliştirilmesinde sistematik şu yolları izleyebilir:

- Öğrencileri tanımaya çalışmak.
- Öğrencilerle olan ilişkileri gözden geçirmek.
 - Öğrencilerle yakın ilişkiler kurmak ve kişisel yaklaşımlar için fırsatlar yaratmak.

Öğrencileri Tanıma

Öğretmenler öğretimin kalitesini arttırabilmek ve etkili bir sınıf yönetimi oluşturabilmek için öğrencilerin hayatlarını etkileyen sosyal ve çevresel faktörleri bilmelidir. Bunun için öğretmenin şu sorulara cevaplar araması gerekir:

- Öğrencilerin aile yapısı nasıldır?
- Ailede nasıl bir disiplin uygulanmaktadır?
- Ailenin sosyo-ekonomik düzeyi nedir?
- Öğrenci zamanım nelere harcamaktadır ve boş zamanlarında ne yapmaktadır?
- Öğrencinin akranlarıyla ve diğerleriyle olan iletişimi ne durumdadır?
- Öğrencinin genel sağlık durumu nasıldır?
- Öğrenci nasıl bir kültürel yapıdan gelmektedir?

Öğretmenlerin öğrencilerin bazı özellikleri hakkında bilgi sahibi olması öğrencilere daha etkili ve yakın ilişkiler kurmasına yardım eder. Genellikle, öğrenciler kendilerini tanıyan ve hatta kendisiyle ilgili özel bilgilere sahip olan öğretmenlerini kendilerine daha yakın hissederler.

Öğrencilerle İlişkileri Gözden Geçirme

Öğretmenler öğrencilerle olan ilişkilerinde ne tür ifadeler kullanmaktadırlar? Hangi sıklıkla övgü ve yergilere yer vermektedirler? Öğrencilerden beklentileri nelerdir? Öğretmenler bu gibi sorulara cevap aramalıdır.

Çocuklar yetişkinlerden genle övgü ve yergilere karşı çok duyarlıdır. Bu yüzden öğretmenlerin olumsuz ifadeler yerine olumlu, teşvik edici ve yol gösterici ifadeler yer vermeleri gerekir.

Öğrencilerle Kişisel Yakınlaşmalar İçin Fırsatlar Yaratma

Bu fırsatlar öğrenci faaliyetlerine ilgi gösterme, öğrencilerle öğle yemeği yeme, öğrencilerle görüşmeler düzenleme, öğrencilere kart gönderme, sınıfa dilek kutusu koyma, okul gün ve gecelerine katılma, spor faaliyetlerine katılma, okula yeni gelen öğrencilere okuldaki görevlileri tanıtmaya gibi etkinlikler yoluyla yaratabilir.

Ayrıca öğretmenin bilgiyi ve doğruyu kendi tekelinde görmesi tek yönlü iletişime yol açar bu durum öğrencinin derse katılımını azaltır ve sınıf içi ortamını olumsuz yönde etkiler.

Çift yönlü iletişim, eğitim sürecinde çok önemlidir. Sınıf içindeki öğrenci-öğretmen etkileşimi ve yüz yüze ilişkiler çift yönlü iletişimin kurulmasını sağlar.

İletişim korkusu, öğrencinin sosyal becerilerini, sözlü iletişimini ve kendine güveninin olumsuz yönde etkiler. Öğrencinin dersi sevmesi, çalışma alışkanlığı kazanması, öğretmen-öğrenci iletişimi ile doğru orantılıdır. Bu öğretmenin eğitimci yeteneğini yanı sıra kişiliği ve anlayışıyla ilgilidir.

Okul çevresi, iletişim endişesinin giderilmesinde destekleyici bir sınıf ortamı önermelidir. Öğrencilerin başarısızlıktan kaçınmalar için daha çok güdülenmeye gereksinimleri vardır. Kısaca eğitim, temelde bir iletişim etkinliğidir. İyi bir öğrenme iyi bir iletişimin ürünüdür. Bu nedenle öğretmenlerin sınıfta sevgi saygı, hoş görü, ve güvene dayalı bir iletişim ortamı oluşturmaları önemlidir. Böylece başarılı, mutlu, girişken, kendisiyle barışık, yaratıcı bireyler yetiştirilmesine katkıda bulunulabilir.

KAYNAKLAR

- Aydın, Ayhan (2000). Sınıf Yönetimi. Alfa Yayınevi, Bursa.
- Başar, Hüseyin (2002). Sınıf Yönetimi. Pagem Yayıncılık, Ankara.
- Baltaş, Zuhale ve Baltaş, Acar (1999). Bedenin Dili. Remzi Kitabevi, 22. Basım, İstanbul.
- Cappella, J. N (1987) Inter Personal Communication, Handbook of Communication Science, C.A.
- Cüceloğlu, Doğan (1987). İnsan İnsana. Altın Kitaplar Yayınları, İstanbul.
- Cüceloğlu, Doğan (2002). İletişim Donanımları. Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Dökmen, Üstün (1996). İletişim Çatışmaları ve Empati. Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- Erden, Münire (2000). Sınıf Yönetimi. Alkım Yayınevi, İstanbul.
- Gordon, Thomas (1993). Etkili Öğretmenlik Eğitimi. Çev: E. Aksoy ve B. Özkan. Yapa Yayınları, İstanbul.
- Güçlü, Nezahat (2003). Sınıf Yönetimi (Editör: Leyla Küçükahmet), Nobel yayınları, Ankara. Kısaç, İbrahim (2002). Sınıf Yönetimi (Editör: Emin Karip), Pegem Yayıncılık, Ankara. Maxwell, John (1995). Başarı İçin Stratejiler. Sistem Yayıncılık, İstanbul Uluata, Aysel (1996). İletişim. İletişim Yayınları, İstanbul.